

Hieronimus noster. Międzynarodowe Sympozjum z okazji 1600-letniej rocznicy śmierci, Ljubljana, Słowenia, 23-26 października 2019 roku

W dniach 23-26 października odbyło się międzynarodowe sympozjum z okazji tysiąc sześćsetnej rocznicy śmierci św. Hieronima ze Strydonu. Wiemy, że od wielu lat trwają zaciekle dyskusje pomiędzy uczonymi z Chorwacji i Słowenii dotyczące lokalizacji Strydonu, miejsca narodzin św. Hieronima. Sam tytuł sympozjum *Hieronimus noster* w sposób ukryty sugeruje wyraźnie, że Słoweńcy bardzo chcieliby, aby Strydon leżał na ich terenie, a wielki Ojciec Kościoła był ich antenatem. Jak dotąd jednak więcej argumentów przemawia za Chorwacją jako miejscem lokalizacji Strydonu.

Organizatorami Sympozjum było wiele podmiotów międzynarodowych: Słoweńska Akademia Nauk, Uniwersytet w Ljublanie (Wydział Teologiczny i Wydział Sztuki), Instytut Sources Chrétiennes z Lyonu, Universität Graz, Centrum Badań Słoweńskiej Akademii Nauk, Uniwersytet Warszawski (Wydział Artes Liberales), Uniwersytet w Lille, Uniwersytet Środkowo-Europejski (departament studiów mediewistycznych), Europa Renscens, Muzeum miasta Ljubljany, Urząd Miasta Ljubljana i Urząd Miasta Koper. Organizatorzy przygotowali książkę (ss. 148), w której zamieszczono abstrakty wszystkich wystąpień, zdjęcia prelegentów i wszelkie konieczne informacje. Od strony organizacyjnej więc wszystko zostało przygotowane bardzo dobrze.

Myślą przewodnią sympozjum były słowa samego Hieronima z *Listu 4* „Hieronyme, veni foras”, w których wyrażał on swoje osobiste pragnienie skierowane do Boga. Celem zaś, jak podkreślali organizatorzy, zresztą pozytywnie zaskoczeni wielką ilością uczonych z całego świata, którzy zgłosili swoje uczestnictwo, było przedstawienie stanu najnowszych badań nad życiem Hieronima i jego pismami oraz recepcją jego twórczości literackiej jako ascety, egzegety, biografy, podróżnika, epistolografa, teologa i polemisty. Obrady odbywały się nieprzypadkowo w Ljublanie, gdyż to miasto jako antyczną Emonę wspomina sam Hieronim w *Listach 11 i 12*. W samym mieście zaś wszystkie referaty były wygłaszane w pięknych salach Słoweńskiej Akademii Nauk.

Obrady rozpoczęło uroczyste otwarcie sympozjum w środę, 23 października przemówieniami rektora Słoweńskiej Akademii Nauk, rektora Uniwersytetu w Ljublanie, dziekana Wydziału Teologicznego i Wydziału Artes Uniwersytetu w Ljublanie. Uroczystość zakończono symboliczną lampką wina i rozmowami uczestników w kularach.

W czwartek, 24 października obrady już ściśle naukowe rozpoczęły się od dwóch wykładów wprowadzających (godz. 8.30-9.30). W pierwszym pt. *Hieronymian Studies at the Institut des Sources Chrétiennes* Laurence Mellerin (CNRS, Lyon, France) przedstawiła aktualny stan prac nad edycją krytyczną kolejnych pisma Hieronima, w drugim zaś pt. *The Development of St. Jerome's Views on the Translation and Interpretation of the Holy Bible* Jože Krašovec (Słoweńska Akademia Nauk i Sztuk, Wydział Teologiczny Uniwersytetu w Ljubljanie) ukazał z jednej strony związek tłumaczeń, komentarzy i listów Hieronima z grecko-rzymską retoryką, z drugiej zaś związek ze specyficznymi cechami języka, stylu i przesłania biblijnego. Następnie w godz. 9.45-11.15 obrady odbywały się w trzech sekcjach: Sekcja A (*Hieronim i Teologia 1*), Sekcja B (*Egzegeza Hieronima*) i Sekcja C (*Tłumaczenie Pisma Świętego*). W godzinach 11.30-13.00 odbyła się druga sesja przedpołudniowa również z podziałem na trzy sekcje: Sekcja A (*Hieronim i teologia 2*), Sekcja B (*Egzegeza Hieronimowa 2*) i Sekcja C poświęcona wystąpieniom w języku słoweńskim. Podczas popołudniowej sesji (godz. 15.00-16.45) obrady odbywały się również w trzech sekcjach, ale w innych niż poprzednio obszarach tematycznych: Sekcja A (*Hieronim i teologia monastyczna*), Sekcja B (*Epistolografia*) i Sekcja C (*Hieronim i filologia klasyczna 1*). W czasie ostatniej sesji popołudniowej (godz. 17.00-18.30) obrady odbywały się także w trzech sekcjach tematycznych: Sekcja A (*Hieronim i monastycyzm*) Sekcja B (*Epistolografia*) Sekcja C (*Hieronim i filologia klasyczna 2*).

W piątek, drugim dniu sympozjum podczas pierwszej części sesji popołudniowej (godz. 8.30-10.30) kontynuowano obrady w trzech sekcjach: Sekcja A (*Hieronim i Aquileia*), Sekcja B (*Recepcja Hieronima 1*) i Sekcja C (*Hieronim i sztuka*), w drugiej części sesji przedpołudniowej (godz. 10.45-12.15) zaś obradowano w następujących sekcjach: Sekcja A (*Hieronim i Teologia 3*), Sekcja B (*Recepcja Hieronima 2*) i Sekcja C (*Hieronim i liturgia*). Po południu miał miejsce wyjazd do jednej z proponowanych lokalizacji Strydonu na terenie Słowenii. Uczestnicy zwiedzili miejsca prawdopodobnej lokalizacji *Calustrum Alpium Juliarum*, w pobliżu którego znajdował się zapewne antyczny Strydon. Do dzisiaj nie zachowały się niestety żadne jego ślady. Warto podkreślić ogromną gościnność organizatorów sympozjum, którzy zafundowali wszystkim uczestnikom całą wycieczkę wraz z dwoma posiłkami (obiad i kolacja) gratis. Po drodze zwiedziliśmy również dwa kościoły dedykowane św. Hieronimowi.

W sobotę, w trzecim dniu sympozjum obrady odbywały się przed południem również w trzech sekcjach. W godz. 8.30-10.30 Sekcja A (*Hieronim i archeologia*), Sekcja B (*Hieronim i herezjologia*), Sekcja C (*Hieronim i kultura chorwacka*), w godz. 11.00-12.30 zaś Sekcja A (*Orygenes*

i Augustyn), Sekcja B (*Varia 1*), Sekcja C (*Varia 2*). Podczas sesji popołudniowej w godz. 15.00-16.15 miały miejsce dwa wykłady podsumowujące. Pierwszy wygłosił H. Schlange-Schöninggen pt. *Hieronymus und Rufinus: Freundschaft und Theologie in der Spätantike*, drugi zaś – wybitny znawca komentarzy Hieronima do listów św. Pawła Andrew Cain: *Why did Jerome Comment on Paul? An Etiological Investigation of His Commentaries on the Epistles to the Galatians, Ephesians, Titus, and Philemon*.

Po zamknięciu obrad pani dyrektor Muzeum w Ljublanie oprowadziła wszystkich uczestników po zabytkach Ljubljany z czasów Hieronima. Mieliśmy więc okazję zobaczyć ruiny bazyliki i innych budowli chrześcijańskich z IV-V wieku oraz resztki murów miasta. W niedzielę zaplanowano wyjazd do Aquilei i Grado, z którego chętnie skorzystało wielu uczestników sympozjum. Z Polski udział wzięli ks. prof. Norbert Widok, O. prof. Celestyn Paczkowski i ks. prof. Leszek Misiarczyk.

W niniejszej prezentacji zrezygnowałem z podawania tytułów wszystkich wystąpień, które są dostępne on-line. Nie ulega wątpliwości, że sympozjum w Ljublanie jest bardzo dużym wkładem uczonych z całego świata w badania nad spuścizną literacką, teologią i egzegezą św. Hieronima. Mnie osobiście najbardziej zainteresowały wyniki wykopalisk archeologicznych prowadzonych w ostatnich latach w Ljublanie przez archeologów z miejscowego uniwersytetu. Wykopaliska te potwierdziły, iż najstarsze ślady osadnictwa chrześcijańskiego w mieście pochodzą z końca III wieku, a nie jak dotąd przypuszczano z końca IV wieku. Przesuwa to misje ewangelizacyjne w mieście o ok. 100 lat wstecz. Dalej, w najstarszej części tzw. *Memoria* odkryto resztki kości ciał kobiet, więc wydaje się wielce prawdopodobne, że najstarszym osadnictwem chrześcijańskim w Ljublanie byłyby jakiś klasztor żeński z końca III wieku. Archeologowie słoweńscy obiecują szybką publikację wyników swoich badań, aby były one ogólnodostępne i z pewnością przyczynią się one do rewizji wielu hipotez na temat chrystianizacji tego rejonu.

Ks. Leszek Misiarczyk, Warszawa – UKSW